

DİVAN ŞİİRİNDE GÜL REDİFLİ GAZELLER ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Kenan ERDOĞAN*, Serpil AKGÜL**

Özet: Kafiye dışında kalan ek veya kelimelerden oluşan redif, şiirde ahengi sağlayan unsurlardan biridir. Divan şairleri, redifiyle anılan birçok kasidenin yanı sıra, aynı kelime etrafında oluşturulan çok sayıda gazel de yazmışlardır. Gazellerde redif olarak çok tercih edilen kelimelerden biri de “gül”dür. Bu çalışmada on dördüncü yüzyıldan yirminci yüzyıla kadar ulaşılan divanlardan ve çeşitli kaynaklardan derlenen “gül” redifli gazellere ve konuyla ilgili olarak istatistikî bilgilere yer verilmiş ve 5 gül redifli gazelin nesre çevirisi eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, Gazel, Gül.

A Survey of Gazelles with Rose Redif in Divan Poetry

Abstract: One of the components that make up the harmony of the poem is redif which consists of affix or words staying out of rhyme. Divan poets have also written many gazelles formed around the same Word as well as several odes called as their redif. One of the most preferred words in gazelles as redif is rose. In this study, gazelles with rose redif which were compilea from divans in the years between fourteenth century and twentieth century and various sources, and statistical information related to the issue has been mentioned and translation of five gazelles with rose redif into prose has been added to the study.

Key Words: Divan Poetry, Gazel, Rose.

Giriş

Gül; rengi, güzelliği ve hoş kokusuyla bahçelere güzellik veren, çoğu zaman da ağlayıp inleyen bülbülün (âşığın) sevdiğiidir. Divan Edebiyatı’nda en çok adı geçen çiçeklerin başında olan gül, şairlerin his ve hayal dünyalarında da yer etmiş ve birbirinden güzel ve renkli benzetmelere konu olmuştur. Edebiyatta genel olarak sevgilinin bir sembolü olan gül, ilahi boyutta ise hem Allah’ın tecellisinin hem de Hz. Muhammed’in bir sembolüdür.

¹ Bu makale, “Güller Dîvânı” isimli basım aşamasında olan kitabımızın bir bölümünü oluşturmaktadır.

* Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, MANİSA.

** Yüksek Lisans Mezunu, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, MANİSA.

“Gül”, birçok kaside ve gazelde redif olarak seçilmiş; kasidelerde övülenin benzetileni olmuş, 15 ve 16. yüzyıllarda Necâtî Bey’in, Fuzûlî’nin ve Hayâlî Bey’in “Gül Kasideleri” gibi meşhur şiirler kaleme alınmıştır. Gül mazmunu, taradığımız onlarca divanda da yer etmiş ve neredeyse bir divan oluşturacak kadar çok sayıda “gül” redifli gazel yazılmıştır.

Emine Yeniterzi, bir çalışmasında divanlarda “lâm” kafiyeli gazellere dikkat çekmiş ve “lâm” harfinin Türkçe, Arapça ve Farsçada mevcudiyetinin şairlere kolaylık sağladığı tespitinde bulunmuş; divanlarda “harfî’l-lâm” başlığı altında çok sayıda redif kullanıldığını vurgulamıştır (Yeniterzi 2005: 2). İşte bu rediflerden biri de çalışmamıza konu olan “gül” kelimesidir.

Gül, Divanlarda elbette ki sadece “gül” redifli gazellerde değil, farklı şiirlerde de sıkça söz konusu edilmiştir. Çiçek edebiyatının üstadı olarak kabul edilen Cevat Rüştü’nün de belirttiği gibi “*Gülü zikretmeyen, ondan istiarede bulunmayan divan şairi hemen yok gibidir.*” (Polat, 2015: 170). Nitekim şu veriler de bu hususu doğrular niteliktedir:

14. yüzyılda Ahmedî (ö. 1412); **15. yüzyılda** Karamanlı Nizâmî (ö. 1469-72?), Saruhanlı Gülşenî (ö. 1483), Cem Sultan (ö. 1495), Ahmed Paşa (ö. 1496-7), Necâtî Bey (ö. 1509), Mihrî Hâtun (ö. 1512?), Fezâyî, Vasfî (ö. 1514); **16. yüzyılda** Münîrî (ö. 1520?), Revânî (ö. 1523), Hayretî (ö. 1535), Zâtî (ö. 1546), Hayâlî Bey (ö. 1557), Sehâbî (ö. 1564), Muhibbî (ö. 1566), Emrî (ö. 1575), Mostarlı Ziyâî (ö. 1584), Nev’î (ö. 1599), Bâkî (ö. 1600), Bağdatlı Rûhî (ö. 1605), Süheylî, Edincikli Ravzî, Edirneli Nazmî; **17. yüzyılda** Nef’î (ö. 1635), Râmî (ö. 1639-40), Şeyhülislâm Yahyâ (ö. 1644), Fehîm-i Kadîm (ö. 1647), Şeyhülislâm Bahâyî (ö. 1653), Cevrî (ö. 1654), Şehrî (ö. 1660), Tıflî (ö. 1663-64), Beyânî (ö. 1664-5), İsmetî (ö. 1665), Nâilî (ö. 1666), Nâmî (ö. 1673), Mezâkî (ö. 1676), Sâbir Pârsâ (ö. 1679-80), Besnili Nehcî Dede (ö. 1680?), Nâbî (ö. 1712), Fasih Ahmed Dede, Kâtip-zâde Sâkıp (ö. 1716-7), Edirneli Kâmî (ö. 1724), Nâlî (ö. 1675); **18. yüzyılda** Saîd Giray (ö. 1728), Koca Râgıb Paşa (ö. 1763), Haşmet (ö. 1768), Diyarbakırlı Lebîb (ö. 1768), Fıtnat Hanım (ö. 1780), Esâd-ı Bağdâdî, Hayrabolulu Hasîb (ö. 1784-85), Nâşid (ö. 1791), Esrâr Dede (ö. 1796), Şeyh Gâlib (ö. 1799), Muvakkit-zâde Muhammed Pertev (ö. 1807-8), Sünbül-zâde Vehbî (ö. 1809), Âkif Paşa (ö. 1845), Nigârî (ö. 1885), **19. yüzyılda** Diyarbakırlı Sâ’id Paşa (ö. 1891), Bayburtlu Zihnî (ö. 1859), Charles Vernet (ö. 1866?), Harputlu Rahmî (ö. 1884), Kilisli Ebû Bekir Vahîd (ö. 1887), **20. yüzyılda** Fahîmî (ö. 1932) “gül” redifli gazel kaleme alan şairler arasında yer almaktadır.

14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar taradığımız onlarca divanda ve kaynakta toplam 64 şairin “gül (güldür/gülün/gül gibi)” redifli 127 gazeline rastladık. Elbette ki tespit edilen gazellerden başka bundan sonra da “gül” redifli şiirlere rastlanılabilir. Tespit ettiğimiz kadarıyla “gül” redifli gazellerin divanlara göre alfabetik olarak dağılımı ve beyit sayıları şöyledir:

Tablo 1: Taranılan Divanlara Göre “gül” Redifli Gazellerin ve Beyit Sayılarının Dağılımı

Şairler	Gazel Sayısı	Beyit Sayısı
Ahmedî	1	7
Ahmed Paşa	2	7-7
Âkif Paşa	1	5
Bağdatlı Rûhî	6	11-7-9-14-8-11
Bâkî	6	8-5-5-7-7-9
Bayburtlu Zihnî	2	7-9
Besnili Nehcî Dede	6	5-5-5-5-5-5
Beyânî	1	7
Cem Sultan	2	7-7
Cevrî	2	7-5
Charles Vernet	1	9
Diyarbakırlı Lebîb	1	6
Diyarbakırlı Sa'îd Paşa	1	5
Edincikli Ravzî	1	9
Edirneli Kâmî	1	5
Edirneli Nazmî	4	7-5-5-5
Emrî	1	5
Es'âd-ı Bâgdâdî	1	7
Esrâr Dede	1	10
Fahîmî	1	8
Fasîh Ahmed Dede	2	5-7
Fehîm-i Kadîm	2	7-5
Fezâyî	1	7
Fıtnat Hanım	1	7
Harputlu Rahmî	1	7
Hayâlî Bey	4	5-5-5-5
Haşmet	1	5
Hayrabolulu Hasib	2	18-6
Hayretî	1	5
İsmetî	1	5
Karamanlı Nizâmî	1	9

Kâtib-zâde Sâkıp	2	5-5
Kilisli Ebû Bekir Vahîd	1	5
Koca Râgıp Paşa	1	7
Mezâkî	3	7-5-7
Mihrî Hâtun	1	7
Mostarlı Ziyâî	1	5
Muhibbî	11	6-5-7-5-9-5-6-5-5-8-5
Muvakkit-zâde Muhammed Pertev	1	8
Münîrî	2	5-7
Nâbî	1	14
Nâilî	1	15
Nâfî	2	5-5
Nâmî	4	7-5-7-7
Nâşid	2	10-10
Necâtî Bey	1	7
Nef'î	1	5
Nev'î	3	5-5-6
Nigârî	1	10
Râmî	2	5-7
Revânî	4	8-5-5
Sâbir Pârsâ	1	7
Saîd Giray	1	6
Saruhanlı Gülşenî	1	6
Sehâbî	2	7-7
Süheylî	3	5-5-5
Sünbül-zâde Vehbî	2	7-7
Şehrî	1	6
Şeyhülislâm Yahyâ	4	5-5-5-5
Şeyhülislâm Bahâyî	1	5
Şeyh Gâlib	1	7
Tıflî	1	5
Vasfî	2	5-11
Zâtî	3	11-7-7
Genel Toplam	127	843

14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar taradığımız onlarca divanda toplam 127 “gül” redifli gazele rastladık. Buna göre “gül”ü şiirlerinde redif olarak en çok tercih eden şair Muhibbî yani cihan padişahı olarak anılan Kânûnî Sultan Süleyman olmuştur. Oldukça hacimli bir divana sahip olan Muhibbî, toplam 11 gazelinde “gül”ü redif olarak tercih etmiştir. Onu 16. yüzyıl divan şairlerinden Bâkî, Bağdatlı Rûhî ve 17. yüzyıl şairlerinden Besnili Nehcî Dede altışar gazeliyle izlemektedir. Ayrıca ulaşılan örneklerden hareketle “gül”ün en çok 17. yüzyılda ve sonra 16. ve 18. yüzyıllarda redif olarak seçildiği görülmektedir

Derlediğimiz “gül” redifli gazelerde toplam 12 çeşit vezin kullanılmıştır. Bu vezinler kullanılış sayısı bakımından şöyle sıralanmaktadır:

• fâi' lâtün / fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün	61 gazel
• mef' ûlü/ fâ' ilâtü/ me' fâîlü/ fâ' ilün	35 gazel
• fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün	9 gazel
• mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün	5 gazel
• fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün	4 gazel
• mefâ' ilün/ fe' ilâtün/ mefâ' ilün/ fe' ilün	4 gazel
• müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün/ müstef' ilün	3 gazel
• mef'ûlü/ mefâ' ilü/ mefâ' ilü/ fe' ûlün	2 gazel
• fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün	1 gazel
• mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ûlün	1 gazel
• müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün	1 gazel
• müfte' ilün/ mefâ' ilün/ müfte' ilün/ mefâ' ilün	1 gazel

Görüldüğü gibi “gül” redifli gazelerde en çok aruzun remel bahrinden (toplam 61 gazelde olmak üzere) *fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün* ve aruzun muzâri bahrinden *mef' ulü/ fâ' ilâtü/ me' fâîlü/ fâ' ilün* (toplam 35 gazelde olmak üzere) kalıpları kullanılmıştır. En az kullanılan kalıplar ise 1'er gazelde geçen aruzun serî bahrinden *müfte' ilün/ müfte' ilün/ fâ' ilün* ve recez bahrinden *müfte' ilün/ mefâ' ilün/ müfte' ilün/ mefâ' ilün* olmuştur.

Divan şiiri nazım şekillerinden biri olan gazelin beyit sayısı genellikle 4 ile 15 arasında değişmektedir. “Gül” redifli gazellerin ise çoğunlukla 5 ve 7 beyitten oluştuğu; en az ise 15 ve 18 beyitle yazıldığı görülmektedir. Nitekim 64 şairden 30'u gazelini 5 beyitle; 28'i ise 7 beyitle yazmıştır:

Tablo 2: Taranılan Divanlara Göre “gül” Redifli Gazellerin Beyit Sayısı

5 beyitli gazel yazan şairler	Vasfî, Münîrî, Revânî, Hayâlî Bey, Muhibbî, Emrî, Mostarlı Ziyâî, Nev’î, Bâkî, Süheylî, Edirneli Nazmî, Nef’î, Râmî, Şeyhülislâm Yahyâ, Fehîm-i Kadîm, Tıflî, Nâmî, Nâlî, Mezâkî, Besnili Nehcî Dede, Kâtîp-zâde Sâkîp, Edirneli Kâmî, Haşmet, Âkîf Paşa, Diyarbakırlı Sâ’îd Paşa, Fasîh Ahmed Dede, Kilisli Ebû Bekir Vahîd, Şeyhülislâm Bahâyî, Cevrî, İsmetî
6 beyitli gazel yazan şairler	Saruhanlı Gülşenî, Muhibbî, Nev’î, Şehrî, Saîd Giray, Diyarbakırlı Lebîb, Hayrabolulu Hasîb
7 beyitli gazel yazan şairler	Ahmedî, Ahmed Paşa, Cem Sultan, Münîrî, Zâtî, Sehâbî, Muhibbî, Bağdatlı Rûhî, Bâkî, Edirneli Nazmî, Râmî, Fehîm-i Kadîm, Beyânî, Bayburtlu Zihnî, Mezâkî, Esâd-ı Bağdâdî, Sâbir Pârsâ, Nâmî, Koca Râgîp Paşa, Fıtnat Hanım, Sünbül-zâde Vehbî, Şeyh Gâlib, Fasîh Ahmed Dede, Fezâyî, Cevrî, Mihrî Hâtun, Harputlu Rahmî
8 beyitli gazel yazan şairler	Revânî, Bâkî, Muhibbî, Bağdatlı Rûhî, Muvakkît-zâde Muhammed Pertev, Fahîmî
9 beyitli gazel yazan şairler	Karamanlı Nizâmî, Muhibbî, Bâkî, Bağdatlı Rûhî, Edincikli Ravzî, Bayburtlu Zihnî, Charles Vernet
10 beyitli gazel yazan şairler	Nâşîd, Nigârî
11 beyitli gazel yazan şairler	Vasfî, Zâtî, Bağdatlı Rûhî
14 beyitli gazel yazan şairler	Nâbî, Bağdatlı Rûhî
15 beyitli gazel yazan şairler	Nâilî
18 beyitli gazel yazan şairler	Hayrabolulu Hasîb

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi “gül” redifli gazellerin beyit sayısı en az 5, en çok ise 18 beyitten meydana gelmektedir.

Gül Redifli Gazellerden Örnek Metinler

Tespit edilen “gül” redifli gazellerden seçilen 5 gazelin metni ve bugünkü Türkçeye çevirisi şu şekildedir:

1

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- 1 Çünkü gösterdi nikâbın keşf idüp dîdâr gül
Bülbül-i miskîni gamdan eyledi bîmâr gül
- 2 Fürkat ü derd-ile itdi bülbülü zâr ü nizâr
Sonra vasla irgürüben itmedi tîmâr gül
- 3 Almaga gül-zârı hüsnünden nasîb iy gonca-leb
Muntazır olup oturur subha dek bîdâr gül
- 4 Gül yüzün gül-zârda ger eyleye 'arz-ı cemâl
Şâh-ı gül şerm eyleyüp virmeye hergiz bâr gül
- 5 Reng ü bûy-ıla özin teşbîh idermiş yüzüne
Benzemedügin bilüp sonra eyledi inkâr gül
- 6 Gül yanagun güllerin şerh itse **Cem** gül-zârda
Gonceler her yirden üstine kılur isâr gül
- 7 Sensüz iy serv-i sehî bâğ içre olsam bir nefes
Hancer olur çeşmüme susen gözüme hâr gül
Cem Sultan (Ersoylu 1989: 155-156).

1. Gül, örtüsünü kaldırıp yüzünü gösterdi ve zavallı bülbülü gamdan hasta etti.

2. Gül, ayrılık ve dert acısıyla bülbülü ağlatıp zayıflattı, sonra kavuşturup derdine derman olmadı.

3. Ey gonca dudaklı, gül senin güzelliğinin gül bahçesinden pay almak için sabaha kadar uyanık bir şekilde oturup bekler.

4. Gül yüzün eğer gül bahçesinde güzel yüzünü gösterse gül dalı utanır ve güle asla yük olmaz.

5. Ey sevgili! Gül, rengi ve kokusuyla güzelliğini senin yüzüne benzetirmiş. Gül, sonra senin yüzüne benzemediğini öğrenince bunu inkâr etti.

6. Cem, gül bahçesinde senin gül yanağının güllerini şerh etse (anlatsa), goncalar her yerden üzerine (saçı olarak) gül dökerlerdi.

7. Ey selvi boylu! Bahçede bir an bile sensiz olsam susam çiçeği gözüme hançer gibi gül de diken gibi görünür.

2

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- 1 Olmuş iken bülbül-i mest ile işret sâz gül
Al tûtîler gibi etmek diler pervâz gül
- 2 Sünbül oldu zülf-i Leylâ lâle Mecnun dağdır
Bülbül-i âşüfte-dil Mahmûd vakt-i Ayâz gül
- 3 Sırr-ı aşkı gonca gibi dilde mektûm eyle kim
Hânumânın yele verdi açdığıyçün râz gül
- 4 Germ olup benzettiği'çün kendiyi ruhsârına
Âfitâba jalelerden oldu seng-endâz gül
- 5 Derdi bir ayın içinde ayş ü nûşun zevkini
Ey **Hayâlî** yâr-veş ârâmın eyler az gül
Hayâlî (Tarlan 1992: 195).

1. Gül, kendinden geçerek sarhoş olmuş bülbülle aynı mecliste bulununca (o da sarhoş olur), kırmızı papağanlar gibi uçmak ister.

2. Leyla'nın saçı sümbül, lale Mecnun'un yarası gibi oldu; perişan gönüllü bülbül, zamanın Mahmut'u; gül ise zamanın Ayaz'ı oldu.

3. Aşk sırlarını gonca gibi gönülde gizle. Çünkü gül sırrını herkese açtığı için evini yele verdi (yaprakları döküldü).

4. Coşup kendinden geçerek parlaklıkta kendisini senin yanağına benzetti diye, gül güneşe çiylere taş atar oldu.

5. Ey Hayâlî! Sevgilinin ömrü gül gibi az olduğu için bir ayın içinde yeme içme zevkini toplar.

3

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- 1 Döndi bezm-i bâgda bir dil-ber-i tannâze gül
Cilve-i hüsn eyledi girdi libâs-ı nâze gül
- 2 Elden evrâkın salup bir bir uçurdu göklere
Benzedi bir dil-ber-i şûh-ı kebûter-bâze gül
- 3 Sînesin çâk eyledi mest-i sabûhîler gibi
Subh-dem mürğ-i çemenden gûş idüp âvâze gül
- 4 Vâsf-ı hüsn-i yâr ile bir tâze dîvân baglasun
Târ-ı zülf-i hûrdan bend eylesün şîrâze gül

- 5 Bâg-ı hüsn-i şâha bak görmek dilersen
Bâkîyâ baht u devlet nev-bahârında açılmış tâze gül
Bâkî (Küçük 2011: 286).

1. Gül, bağ meclisinde eğlenen dilbere döndü. Gül, naz elbisesini giydi, güzelliğini gösterdi.
2. Gül, yapraklarını göklere salarak bir bir uçurdu ve güvercinle oynayan şuh ve güzel bir dilbere benzedi.
3. Gül, sabahleyin bahçedeki kuşunun (bülbülün) sesini işitince sabah sarhoşları gibi yakasını yırttı (göğsünü parçaladı).
4. Gül, sevgilinin güzelliğinin vasfıyla hurilerin zülfünün telinden şirazesini bağlayıp yeni bir divan düzenlesin (tertip etsin).
5. Ey Bâkî! Eğer talih ve mutluluk baharında açılmış taze gül görmek istersen güzellik şâhının bahçesine bak.

4

fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün

- 1 Lafz-ı rengîn olur ebyât-ı hayâl üstüne gül
Hoş gelir gülşen-i fikretde nihâl üstüne gül
- 2 Kimse nakş eylemedi safha-i hâtırda dahi
Rûh-ı âlın gibi bâlîn-i visâl üstüne gül
- 3 Ayb pûşânda olur varsa safâ-yı hâtır
Mâhdır perde-i şeb-gûn-ı leyâl üstüne gül
- 4 Çeşm-i pür-hûna düşer medd-i nigâh-ı hasret
Şu'ledir âh-i dilin şem' misâl üstüne gül
- 5 Gerden-i sâfi dırahşende bilûrîn mînâ
Rûy-ı âlındaki bu hüsn ü cemâl üstüne gül
- 6 Gösterip hande-i dendân nümâyı ey zahm
Sîne-i ehl-i dil ü şifte-hâl üstüne gül
- 7 Bu gazeldir gül-i rûy-ı seped-i eş'ârım
Komasın **Gâlib** anın ehl-i kemâl üstüne gül
Şeyh Gâlib (Kalkışım 2013: 352).

1. Gül, hayalimdeki beyitlere rengârenk bir sözdür. Gül, fikirlerimin gül bahçesindeki fidanlar üzerinde hoş durur.

2. Gönül sayfasında senin kırmızı yanağına benzeyen kavuşma yastığı üstüne kimse henüz gül nakşetmedi.
3. Gönül temizliği ayıp örtenlerde olur. Gecelerin siyah renkli perdesinin üstündeki gül, Ay'dır.
4. Hasret bakışının uzaklığı kan dolu gözüme düşer. Gönül ahının kıvılcımı gülün üzerinde mum gibi durur.
5. Parlayan saf gerdanın, yüzündeki bu güzellik ve cemal ile billurdan şişenin üstünde bir gül gibidir.
6. Ey yara! Bu hâlinle gülünce dişini göstererek gül. Gönül ehlinin sinesine ve düşkün hâle (âşıklığa) gül.
7. Ey Gâlib! Bu gazel şiir sepetimin yüzünün gülüdür. Kemal sahipleri bu gül (sepeti içinde bulunan güllerin) üstüne artık başka gül koymasın.

5

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

- 1 Bu bâgda ne hâra iliş ne hezâra gül
Güldürme gel hezârı sana sen hezâra gül
- 2 Etdirmez âh u zârı bir 'âşık bir 'âşık
Bülbül yanımda atmamalısın o yâra gül
- 3 Benden hezâr öğreneli âh u zâr beni
Taklîd eder küşâyış-i rûy-ı nigâra gül
- 4 Sen de açıl ki etmeye şu âh u zârı dil
Bülbül nevâyâ başladı geldi bahâra gül
- 5 Eller hezâr hâr atar incinmez anlara
Atsa **Sa'îd** incinir ol gül-'izâra gül
Diyarbakırlı Sa'îd Paşa (Erdoğan 2004: 88).

1. Bu bahçede ne dikene iliş, ne de bülbüle gül. Gel, bülbülü kendine güldürme, sen bülbüle gül.
2. Bir âşık, bir âşığı ağlatıp inletmez. (Bu yüzden) bülbül o sevgiliye yanımda gül atmamalısın.
3. Bülbül, benden (binlerce şeyi) ağlayıp inlemeyi öğrendiğinden beri beni, gül açılışıyla sevgilinin yüzünü taklit eder.
4. Gönül, ağlayıp inleme, açıl (ferahla); çünkü bülbül nevaya başladı, gül mevsimi geldi.

5. Eller bin diken atar, sevgili incinmez; ama Saîd o gül yanaklıya gül atsa incinir.

Sonuç

Divan Edebiyatı'nın en yaygın nazım şekillerinden biri olan gazel nazım şekliyle “gül” redifinden oluşan onlarca gazel yazılmıştır. Hemen hemen her yüzyılda “gül”, sultanlığını ilan edercesine şiirlerde yer almış ve birbirinden renkli hayallerin kurulmasına vesile olmuştur. Gül, çoğu zaman sevgilinin bir sembolü olmuş ve âşığı bülbül ile yan yana anılmıştır. Aynı zamanda pek çok şair, “gül” redifli gazellerinin makta beyitlerinde şiirlerini güle teşbih etmişlerdir. Ayrıca gülün gazelin bir türü olan müzeyyel gazel örneklerinde de redif olarak tercih edilip övülenin benzetileni olduğu görülmektedir. Bundan sonra da elbette gül redifiyle yazılan başka gazellere rastlanılacaktır. Sonuç olarak kültürümüzde eşsiz bir yeri olan bu güzel çiçek rengiyle, kokusuyla, güzelliğiyle her zaman hayallerde ve çalışmalarda yer etmeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

- AK, Coşkun (1987). *Muhibbi Divânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- AK, Coşkun (2001). *Bağdatlı Rûhî Divânı*, Karşılaştırmalı Metin 2. Cilt, Bursa.
- AKDOĞAN, Yaşar. *Ahmedî Divân*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 23/05/2015)
- AKKUŞ, Metin (1993). *Nef'i Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ARSLAN, Mehmet (2007). *Mihri Hâatun Divânı*, Ankara: Amasya Valiliği.
- ARSLAN, Mehmet- AKSOYAK, İ. Hakkı, *Haşmet, Haşmet Külliyyatı (Divân, Senedü 'ş-şuara, Viladet-name, İntisabü'l-müluk)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 29/04/2015)
- ASLAN, Üzeyir (2012). *Besnili Nehcî Dede ve Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara: e kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 28/04/2015)
- AVŞAR, Ziya, *Revânî Divânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- AYDEMİR, Yaşar (2009). *Ravzî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara: e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi: 27/04/2015)
- BAŞPINAR, Fatih, *Beyânî Divân*, İnceleme-Metin, Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 28/04/2015)
- BAYAK, Cemal, *Sehâbî Divânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- BEKTAŞ, Ekrem (2007). *Muvakkit-Zâde Muhammed Pertev Divânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Malatya: e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 29/04/2015)
- BİLGİN, Azmi (2011), *Nigârî Divân*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 29/04/2015)
- BİLKAN, Ali Fuat (1997). *Nâbî Divânı, cilt: II*, İstanbul: MEB Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed (1980). *Vasfî Divân*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 2709.

- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet- TANYERİ, M. Ali (1981). *Hayretî, Dîvân*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- ÇEÇEN, Halil (2008). *Fıtnat Hanım, Hayatı, Sanatı ve Divanı*, Ankara.
- ÇETİN, İsmail (2010). *Fahîmî- Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanı*, Sivas: Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Sivas 1000 Temel Eser.
- ÇIPAN, Mustafa (2003). *Fasih Divanı, İnceleme-Tenkidli Metin*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- DEMİREL, Şener (1999). *Şehrî Hayatı, Sanatı, Divanı'nun Tenkitli Metni ve Tahlili*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Elazığ: e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- EKİNCİ, Ramazan- DONUK, Suat (2015). *Hayrabolulu Hasib Dîvânı*, Kitap-Cafe Serüven.
- ERBAY, Nazire (2014). *Bayburtlu Zihnî Dîvânı*, Bakütam Bayburt Tarihi ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- ERDOĞAN, Kenan (2004). *Diyarbakırlı Sa'îd Paşa Dîvânı*, Manisa.
- ERSOY, Ersen, II. Bayezid Devri Şâirlerinden Münîrî Hayatı, Eserleri ve Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin), Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 25/03/2015)
- ERSOYLU, İ. Halil (1989). *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 543.
- GÜRGENDERELİ, Müberra, *Mostarlı Hasan Ziyâ'î Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 29/04/2015)
- HAMAMİ, Erdal (2001). *Râmî Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- HARMANCI, Esat, *Süheylî, Ahmed bin Hemdem Kethudâ, Dîvân*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- HORATA, Osman (1998). *Esrâr Dede, Hayatı-Eserleri Şiir Dünyası ve Dîvânı*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- İPEKTEN, Halûk (1974). *İsmetî Dîvânı*, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 129.
- İPEKTEN, Halûk (1974). *Karamanlı Nizâmî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 208, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 44.
- İPEKTEN, Haluk (1990). *Nailî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İSPİRLİ, Serhan Alkan (2009). *Divan-ı Verne*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- KADIOĞLU, İdris (2008). *Es'ad-ı Bağdâdî Dîvânı*, Malatya: Özserhat Yayıncılık.
- KAHRAMAN, Bahattin (2010). *Nâlî ve Divân'ı* Konya: Kömen Yayınları.
- KALKIŞIM, Muhsin (2013). *Şeyh Gâlib Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KARAKÖSE, Saadet (2001). *Sa'îd Giray Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizli: e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- KAVAZ, İbrahim- ONUR, M. Naci (1996). *Harputlu Rahmî Dîvânı*, Ankara: İzzetpaşa Vakfı Yayınları 2.
- KAVRUK, Hasan, *Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 15/10/2016)
- KIRBIYIK, Mehmet, *Kâtib-Zâde Sâkib Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi: 29/04/2015)
- Koca Râgıp Paşa Divanı*, Kenan Erdoğan Hususi Kütüphanesi Yazma Nüsha 22b – 23a.
- KOCATÜRK, Vasfî Mahir (1967). *Divan Şiiri, Bugünkü Dile Çevrilmişleriyle*, Ankara: Edebiyat Yayınevi.

- KURTOĞLU, Orhan (2004). *Lebib Dîvânı, (İnceleme –Tenkitli Metin – Sözlük)*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/05/2015)
- KÜÇÜK, Sabahattin (2011). *Bâkî Dîvânı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MERMER, Ahmet (1991). *Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Sayı: 87, Dîvanlar Dizisi, Sayı: 3.
- PALA, İskender (1999). *Divân Şiiri Antolojisi, "Dîvânü'd-devâvîn"*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- POLAT, Nâzım H. (2015). *Türk Çiçek Kültürü Üzerine Cevat Rüştü'den Bir Güldeste*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- SARAÇ, Mehmet A. Yekta, *Emrî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 28/04/2015)
- ŞENÖDEYİCİ, Özer (2012). *Kilisli Ebû Bekir Vahîd Divançesi*, Konya: Kömen Yayınları.
- ŞENÖDEYİCİ, Özer- KOŞİK, Halil Sercan (2015). *Fezâyî Divanı*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- TARLAN, Ali Nihat (1967). *Zâtî Divanı I. Cilt* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1992). *Ahmet Paşa Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1992). *Hayâlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1997). *Necati Beg Divanı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- TOLASA, Harun (1979). *Günümüz Türkçesindeki Karşılıklarıyla Şeyhülislâm Bahâvî Efendi Dîvânı'ndan Seçmeler*, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser.
- TULUM, Mertol- TANYERİ, M. Ali (1977). *Nev'î Divan*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- TURAN, Selami (2011). *Saruhanlı Gülşenî Dîvânı*, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- ÜST, Sibel, *Edirneli Nazmî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 28/04/2015)
- ÜZGÖR, Tahir (1991). *Fehîm-i Kaîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını-Sayı: 44.
- YAZICI, Gülgün Erişen, *Edirneli Kâmî ve Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi: 28/04/2015)
- YENİKALE, Ahmet (2012). *Sünbül-Zâde Vehbî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kahramanmaraş: e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 27/04/2015)
- YENİKALE, Ahmet. *Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim tarihi: 04/05/2015)
- YENİTERZİ, Emine (2005). "Divan Şiirinde Gazel Redifli Gazeller", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı: 18*.
- YOLDAŞ, Kâzım (2005). *Sâbîr Pârsâ Dîvânı*, İstanbul: Kitabevi.
- ZÜLFİ, Ömer (1998). *Nâşid Dîvân*, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap.kulturturizm.gov.tr (Erişim Tarihi: 29/04/2015)